ILMASTO-
RAHASTO

3.11.2022

Sijoitusneuvoston arviointi Ilmastorahastosta 2022

Tausta

Ilmastorahaston toimiohjeen mukaan sijoitusneuvosto varmistaa poikkihallinnollisen näkökulman Ilmastorahaston toimintaan. Sijoitusneuvoston tehtävänä on muodostaa näkymä valtioneuvoston yhteisistä strategisista tavoitteista, jotta yhtiön toiminta on yhteensopivaa keskeisten hallinnonalojen tavoitteiden kanssa ja jotta toimintaympäristössä tapahtuva kehitys huomioidaan. Tarkoituksena on parantaa Ilmastorahaston toiminnan vaikuttavuutta ja kykyä toimeenpanna horisontaalisia tavoitteita.

Toimiohjeen mukaan sijoitusneuvosto antaa vuosittain kirjallisen arvion TEM:lle siitä, miten ilmastorahaston tulisi kehittää toimintaansa tavoitteidensa saavuttamiseksi. TEM ottaa arvion huomioon osana omistajaohjausprosessia. Arviointiin osallistuivat kaikki sijoitusneuvoston jäsenet.

Arviointi

<u>Ilmastorahaston toteutunut toiminta ja yhtiön tuottama informaatio</u>

Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan Ilmastorahaston toimiohjeessa annetut kriteerit ohjaavat rahoituskohteiden arviointia ja rahoituspäätöksiä, ja toteutuneet sijoitukset noudattavat teemoiltaan Ilmastorahastolle annettua tehtävää. Tehdyt rahoituspäätökset ovat kohdistuneet keskeisille sektoreille. Sijoitusneuvosto pitää tärkeänä, että Ilmastorahasto on rahoituspäätöksiä tehdessään todentanut päästövähennyksiä ja noudattaa DNSH-periaatetta. Rahoituspäätöksiin on sisällytetty myös päästövähennyksiin kannustavia elementtejä, mitä voidaan pitää kannatettavana toimintatapana.

Useassa rahoituskohteessa on ilmastovaikutusten lisäksi potentiaalia edistää kiertotaloutta tai torjua luontokatoa, mikä tukee rahoitustoiminnan vaikuttavuutta. Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan useilla tehdyillä rahoituspäätöksillä on poikkihallinnollista merkitystä joko suoraan tai välillisesti. Myös Ilmastorahaston hankevirrassa on monipuolisesti eri toimialojen hankkeita, mikä mahdollistaa päästövähennystavoitteiden tukemisen eri hallinnonaloilla.

Ilmastorahaston toiminnastaan tuottama informaatio on sijoitusneuvoston arvion mukaan relevanttia ja monipuolista. Sen pohjalta on muodostettavissa kattava käsitys siitä, miten Ilmastorahastossa on tapahtunut tähän mennessä ja millaisia näkymiä sillä arvioidaan olevan edessään. Esitetty tieto tukee käsitystä siitä, että päätöksiä resurssien kohdentamisesta pyritään tekemään

rahaston tavoitteiden ja strategian mukaisella tavalla ja olosuhteissa tapahtuneet muutokset huomioon ottaen.

Tuotetun informaation perusteella saadaan entistä paremmin tietoa päästövähennyksistä ja niiden laskennasta sekä DNSH-periaatteen noudattamisesta, mikä näkyy myös sijoitusneuvostolle tuotetun informaation kehittymisessä. Tuotettu tieto on hyödyllistä ja se antaa eri hallinnonaloille lisäarvoa, mistä voidaan mainita esimerkkinä yhtiön laatima vetytalouskatsaus. Sijoitusneuvosto toteaakin, että tiedon tuottamisessa on onnistuttu hyvin. Lisäksi Ilmastorahastolla on mahdollisuus laadukkaalla informaatiolla ja analyysitiedolla vaikuttaa myös muihin toimijoihin erityisesti vihreän siirtymän rahoituksen kehittämisessä. Tämä on mahdollisuus, jota sijoitusneuvosto toivoo Ilmastorahaston käyttävän jatkossa aktiivisesti.

Arvioitaessa rahoituspäätösten vaikutuksia sekä etu- että jälkikäteen, voidaan rahoituspäätösten onnistumisesta myöhemmin muodostaa kattava ja rahoituspäätösten tekohetkeen suhteutettu kuva. Jatkossa yksi keskeinen kehityskohde tiedon tuottamisessa onkin Ilmastorahaston rahoittamien hankkeiden jälkiarviointi, eli toteutuneiden päästövähennysten seuranta ja todentaminen sekä tämän tiedon hyödyntäminen myös päästövähennyspotentiaalin ennakkoarviointien kehittämisessä. Toinen nouseva teema on hankkeiden vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, minkä arviointi- ja seurantatietoa sekä raportointia on hyvä kehittää.

<u>Ilmastorahaston toiminnan keskeiset tavoitteet ja teemat, kehitysnäkymät sekä poikkihallinnollisuus</u>

Sijoitusneuvosto toteaa Ilmastorahaston toiminnan tarkoituksen olevan edelleen poikkihallinnollisesti merkittävä. Yhtiön tavoitteista hiilikädenjäljen vahvistaminen on tärkeä hiilijalanjäljen vahvistamisen rinnalla, koska kädenjälkiratkaisuja tarvitaan paitsi Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi niin myös globaalisti. Ilmastorahaston tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä, luonnonvarojen käytön tehostamisesta ja luonnon monimuotoisuuden edistämisestä ovat myös poikkihallinnollisesti keskeisiä ja ne ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa.

Luontokadon ja ilmastonmuutoksen yhteys sekä toisiaan kiihdyttävinä tekijöinä että niiden ratkaisuissa on tunnistettu tutkimuksissa. Hiilineutraaliin kiertotalouteen siirtymistä edistävät ratkaisut voivat tukea myös ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjumista sekä olla edellytyksenä luonnonvarojen kestävälle käytölle. Koska yksittäiset ratkaisut voivat tukea useita eri tavoitteita, voidaan myös Ilmastorahaston rahoituskohteilla saavuttaa monialaisia hyötyjä.

Sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan erityisesti luonnonvarojen käytön tehostaminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen ovat tavoitteita, joiden merkitys on noussussa. Näihin tavoitteisiin liittyvät näkökulmat tulevat korostumaan myös yksityisessä rahoituksessa ja koko rahoitussektorilla. Huomionarvoista on, että luonnonvaroihin ja monimuotoisuuteen liittyviä tehtäviä ei ole myöskään suoraan osoitettu millekään muulle erityistehtäväyhtiölle. Ilmastorahaston onkin hyvä seurata aktiivisesti, muodostuuko markkinoilla uudenlaisia rahoituskapeikkoja ja miten ne mahdollisesti vaikuttavat rahoituskysyntään. Tämä voi korostaa tarvetta reagoida erilaisella instrumentaatiolla ja siten ylläpitää yhtiön valmiutta tukea vihreän siirtymän investointien toteutumista ja markkinapuutteiden korjaamista.

Digitalisaation edistämiseen kytkeytyy muun muassa kyberturvallisuushankkeet, joiden merkitys korostuu erityisesti muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa maailmantilanteessa edellytyksenä ja mahdollistaja muulle digitaaliselle toiminnalle. Muita merkitykseltään jo nykyisin tärkeitä tai nousevia teemoja ovat vetytalous, yhteiskunnan sähköistyminen sekä ilmastoystävälliset materiaalit. Muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa energia- ja materiaalikysymykset korostuvat myös yleisesti.

Lisäksi EU-rahoituksen laajamittaisempi hyödyntäminen on yhteinen kansallinen tavoite, mitä sijoitusneuvosto pitää merkittävänä kehitysnäkymänä. Kuluneena toimintavuonna Ilmastorahasto on kattavasti selvittänyt mahdollisuuksiaan kytkeytyä EU-rahoitukseen, millä saataisiin myös lisättyä yhtiön rahoituksen vaikuttavuutta. Sijoitusneuvosto pitääkin tärkeänä, että Ilmastorahaston kytkeytyminen ja rooli suhteessa EU-rahoitukseen selkeytyy edelleen.

<u>Muut viestit yhtiölle ja yhtiön omistajaohjaukselle</u>

Ilmastorahaston käynnistymisvaiheessaan hyödyntämä instrumentaatio vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta yhtiön tarkoituksen toteuttamiseksi. Jatkossa olisi kuitenkin hyödyllistä selvittää pääomalainojen ja rahastosijoituksen lisäksi muidenkin mahdollisten rahoitusinstrumenttien tarve ja rooli Ilmastorahaston toiminnassa. Myös toimintaympäristön muutoksiin reagoiminen saattaa edellyttää laajempaa keinovalikoimaa rahoituksen toteuttamisessa.

Instrumentaation laajentamiseen liittyy myös hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä. Säädösehdotuksessa Ilmastorahastolle esitetään mahdollisuutta hyödyntää valtiontukea yhtiön tavoitteen saavuttamisen vauhdittamiseksi. Markkinaehtoinen rahoitus olisi jatkossakin Ilmastorahaston pääasiallinen toimintamuoto, mutta sijoitusneuvoston näkemyksen mukaan mahdollisuus yhdistää kohdennettua ja oikeasuhtaista valtiontukea markkinaehtoiseen rahoitukseen olisi tärkeää Ilmastorahaston tuottaman lisäarvon kannalta, ja se myös

selkeyttäisi yhtiön roolia suhteessa muihin rahoittajiin. Valtiontuen hyödyntäminen avaisi Ilmastorahastolle mahdollisuuksia toimia täydentävänä rahoittajana rahoituskapeikoissa ja markkinapuutteita korjaten.

Edelleen Ilmastorahaston on tarpeen seurata nopeasti muuttuvaa toimintaympäristöä. Yksityinen raha hakee enenevässä määrin kestäviä (ja tuottavia) investointikohteita. Rahoitusjärjestelmän piirissä EU:ssa ja maailmalla tehdään kestävyysluokittelutyötä, jonka tarkoituksena on helpottaa rahoituksen virtaamista kestäviin kohteisiin ja lisätä investointikohteiden läpinäkyvyyttä sijoittajille. Myös valtionhallinnossa tarkastellaan vihreän siirtymän rahoitusta kokonaisvaltaisesti. Toimintaympäristön kehityksen seuraaminen on edellytyksenä sille, että Ilmastorahasto voi jatkossakin toimia muuta julkista ja yksityistä rahoitusta täydentäen ja kilpailua vääristämättä. Erityistä huomiota on hyvä kiinnittää muihin TEM-konsernin yhtiöihin, jotta eri toimijoiden toiminta kohdistuu hankkeiden elinkaaren eri vaiheisiin ja toisten toimia täydentäen.

Lisäksi sijoitusneuvosto toivoo aktiivista tiedonvaihtoa rahoituskohteiden arviointimenetelmistä ja -välineistä. Ilmastorahaston kehitystyöstä saatujen oppien jakaminen ja tiedonvaihto voi vahvistaa ilmastovaikutusten arvioinnin osaamista ja kannustinten luomisen käytäntöjä koko valtiokonsernissa.

Omistajapoliittisessa kontekstissa Ilmastorahaston toimintaa tulee arvioida vaikutusten lisäksi kansantalouden kokonaisedun, yhtiön toiminnan ja arvon kehittymisen sekä resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta. Huomioiden kuitenkin, että kyseessä on erityistehtäväyhtiö, jolle on määritelty yhteiskunnallinen tehtävä ja tavoitteita. Kaikkia edellä todettuja kehitysnäkymiä vasten on tarpeen myös arvioida, onko markkinaehtoiseen toimintaan varatut valtion varat Ilmastorahaston markkinaehtoisen toiminnan volyymiin nähden tarkoituksenmukaiset.

Lopuksi sijoitusneuvosto toteaa, että Ilmastorahaston toiminta on käynnistynyt tavoitellusti. Ilmastorahaston toimiohjeessa annetut kriteerit ohjaavat rahoituskohteiden arviointia ja rahoituspäätöksiä, ja toteutuneet sijoitukset noudattavat teemoiltaan Ilmastorahastolle annettua tehtävää. Ilmastorahaston toiminnastaan tuottama informaatio on relevanttia ja sen pohjalta voidaan muodostaa kattava kuva yhtiön toiminnasta ja sen kehitysnäkymistä. Sijoitusneuvosto ei näe tällä hetkellä muutostarpeita, mutta pitää tärkeänä, että Ilmastorahasto seuraa jatkossakin aktiivisesti toimintaympäristön kehitystä. Ilmastorahasto on kehittänyt aktiivisesti rahoituskohteiden arviointimenetelmiä, mutta arviointi- ja seurantamenetelmien kehittämistä on hyvä jatkaa edelleen, jotta rahoituspäätösten onnistumista voidaan arvioida myös pidemmällä aikavälillä.